

ПРАВА ИЗ ПАТЕНТА СТИЧУ СЕ УПИСОМ У РЕГИСТАР ПАТЕНАТА И ОД ТАДА ДЕЛУЈУ И ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА

Првостепени суд је утврдио да је тужилац закључио уговор с аутором проналаска о преносу права коришћења проналаска (права из пријаве) с тим да тужилац плаћа аутору накнаду за коришћење патента посредством заступника (првотуженик).

Суд је такође утврдио да је друготужени закључио уговор са првотужеником о коришћењу истог проналаска и обавезао се да плаћа првотуженику накнаду за коришћење проналаска.

Првостепени суд је одбио захтев тужиоца да му друготуженик плаћа накнаду за коришћење проналаска.

Виши привредни суд је одбио жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду, а из следећих разлога:

Правилно је становиште првостепеног суда да уговор закључен између тужиоца и једног од аутора проналаска не производи правно дејство према трећим лицима односно према друготуженику.

Према чл. 34. а у вези са чл. 25. Закона о проналасцима и техничким унапређењима, права из патента стичу се уписом у регистар патената и од тада делују и према трећим лицима. У конкретном случају патент није уписан у регистар патената већ је само поднета пријава за стицање патента, па права стечена на основу уговора о коришћењу права из пријаве, немају дејства према трећим лицима тј. према друготуженику, јер за то нису испуњени законски услови пошто се права из патента стичу тек уписом патента у регистар патената код Завода за патенте.

(Пресуда Вишег привредног суда Србије,
Пж-230/77 од 11. III 1977)

Припремио *мр Јездимир Митровић*

ОДЛУКЕ СУДА УДРУЖЕНОГ РАДА СРБИЈЕ

РАСПОРЕЂИВАЊЕ РАДНИКА НА ПОСЛОВЕ КОЈИ СЕ РАЗЛИКУЈУ ПО МЕСТУ ЊИХОВОГ ОБАВЉАЊА

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да је обављао послове возача у станици за хитну медицинску помоћ у Крушевцу. Одлуком надлежног органа Основне организације распоређен је на послове возача при здравственој станици у Великим Купцима. Самоуправни општи акт о организацији и систематизацији послова и радних задатака не предвиђа, међутим, послове возача у наведеној здравственој станици. Осим тога, одлука о распоређивању је донета без утврђених потреба рада. Зато је предложио да суд удруженог рада поништи оспорену одлуку и обавезе основну организацију да га врати на послове возача са местом рада у Крушевцу.

Основни суд удруженог рада у Чачку је одлуком РО. 246/86. од 12. јуна 1986. године одбио захтев радника као неоснован. У образложењу је навео да је радник распоређен на основу утврђених потреба рада. Он ће и даље обављати послове возача, али за осигуранике који здравствену заштиту остварују у здравственој станици у Великим Купцима. Најзад, основна организација обавља делатност на целој територији општине Крушевац, па чињеница што послови возача нису систематизовани и при здравственој станици у Великим Купцима, није од утицаја.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 8460/86. новембра 1986. године одбио жалбу радника и потврдио првостепену одлуку. При том је пошао од члана 177. став 1. Закона о удруженом раду према коме радник има право и дужност да врши послове, односно радне задатке ради чијег је вршења засновао радни однос. Из њега произилази да радник заснива радни однос да у процесу рада врши одређене послове, односно радне задатке, не везујући њихово обављање за одређени физички објекат. Одредбом става 2. наведеног члана је предвиђено да за време трајања радног односа радник може, у складу са самоуправним општим актом и законом, бити распоређен у основној организацији у којој ради на сваки посао, односно радни задатак који одговара његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом, на основу утврђених потреба рада, а у складу са критеријумима предвиђеним у том акту. Под распоређивањем у смислу наведене одредбе подразумева се распоређивање на послове, односно радне задатке који се по природи и карактеру разликују од послова, односно радних задатака ради чијег вршења је радник засновао радни однос или које је пре распоређивања обављао.

У конкретном случају, радник је са послова возача у станици за хитну медицинску помоћ у Крушевцу распоређен на послове возача при здравственој станици у Великим Купцима. Зато је правилан закључак првостепеног суда да се не ради о различитим, већ о истим пословима који се разликују само по месту њиховог обављања. Осим тога, оспорена одлука је донета и у складу са одредбама члана 35. став 1. и 2. Закона о радним односима. Сама чињеница да самоуправним општим актом нису предвиђени послови возача при здравственој станици у Великим Купцима, не утиче на доношење другачије одлуке у овој правној ствари. Ово зато што је делатност основне организације таква да се одређени послови, односно радни задаци нужно обављају и ван њеног седишта, те их, с обзиром на место обављања, није потребно посебно предвиђати самоуправним општим актом.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Чачку РО. 246/86. од 12. VI 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 8460/86. од 4. XI 1986. год.)

ДРУШТВЕНИ ПРАВОБРАНИЛАЦ САМОУПРАВЉАЊА И ПОСТУПАК ПРЕД СУДОМ УДРУЖЕНОГ РАДА

Друштвени правобранилац самоуправљања је поднео предлог за покретање поступка у коме је навео да је основној организацији 7. априла 1984. године достављено правноонажно решење о утврђивању потпуне неспособности за рад радника. Тада је раднику по сили закона требало да престане радни однос. Уместо тога, њему је у основној организацији омогућено коришћење годишњег одмора од 1. IV 1984. до 2. VI 1984. године, а затим је и радио до 2. VII 1984. године као дана престанка радног односа. Предложио је да суд удруженог рада поништи решење о одређивању годишњег одмора и престанку радног односа са 2. VII 1984. године.

Основни суд удруженог рада у Крагујевцу је одлуком РО. 1180/85. од 16. маја 1985. године одбио захтев као неоснован. У образложењу је навео да оспореним актима нису повређена самоуправна права радних људи и друштвене својине, те друштвени правобранилац самоуправљања не може тражити заштиту ових вредности по протоку рока од 30 дана из члана 23. став 2. Закона о судовима удруженог рада.

Против ове одлуке жалбу је благовремено изјавио друштвени правобранилац самоуправљања. Навео је да је надлежни орган основне организације оспореним актима повредио императивне одредбе закона. Стога сматра да их суд удруженог рада мора поништити.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 8625/85. од 31. октобра 1985. године одбио жалбу као неосновану и потврдио првостепену одлуку као правилну и закониту. Он полази од одредбе члана 23. став 5. Закона о судовима удруженог рада којом је предвиђено да друштвени правобранилац самоуправљања може да покрене поступак пред судом удруженог рада увек када је у питању заштита самоуправних права радних људи и друштвене својине. Под заштитом самоуправних права радних људи подразумева се заштита самоуправног односа у целини, а под заштитом друштвене својине заштита средстава за производњу и других средстава рада, односно ствари, материјалних права и новчаних средстава.

У конкретном случају, пак, оспореним решењем о престанку радног односа нису повређени, нити утрожени друштвена својина и самоуправљање као основни друштвено-продукциони однос. Пре свега, радник је право на накнаду личног дохотка за време коришћења годишњег одмора остварио у складу са одредбама самоуправног општег акта. За време у коме је радио он је допринео повећању дохотка основне организације, а лични доходак у смислу члана 126. став 1. Закона о удруженом раду остварио према раду и резултатима рада. У том му је периоду у пензијски основ из члана 17. Закона о пензијском и инвалидском осигурању радника ушао лични доходак остварен према основима и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке. Зато се не може говорити о незаконитом остварењу права на инвалидску пензију под повољнијим условима. Радник у спорном периоду није кумулативно са личним дохотком примао и инвалидску пензију, па на његовој страни нема стицања без основа, нити ког другог облика повреде или угрожавања друштвене својине.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Крагујевцу РО. 1180/85. од 16. V 1985. и одлука Суда удруженог рада Србије број 8625/85. од 31. 1985. год.)

ПОБИЈАЊЕ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ ИНОКОСНОГ ПОСЛОВОДНОГ ОРГАНА

Предлагач је у предлогу за покретање поступка навео да је био учесник конкурса за избор инокосног пословодног органа задруге. Такође је навео да лице које је именовано за инокосног пословодног органа не испуњава за то прописане услове, а да конкурс није спроведен у складу са законом. Предложио је да суд закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће поништити одлуку о именовању инокосног пословодног органа.

Основни суд удруженог рада у Нишу је решењем РО 318/84. од 28. септембра 1984. године утврдио да нису испуњени услови за пружање судске заштите због неблаговремености поднетог предлога.

Против решења Основног суда жалбу је благовремено изјавио предлагач-учесник конкурса. У њој је изнео да му одлука о именовању инокосног пословодног органа задруге није достављена, те да не може бити говора о преклузији из члана 507. Закона о удруженом раду.

Суд удруженог рада Србије је решењем број 11486/84. од 8. јануара 1985. године одбио жалбу као неосновану и потврдио првостепено решење као правилно и законито. При том је пошао од одредбе члана

64. став 1. Закона о избору органа управљања и других органа у организацијама удруженог рада којом је предвиђено да се о одлуци о именовању инокосног пословодног органа обавештава сваки учесник конкурса. Према ставу 2. овог члана сваки учесник конкурса, друго лице чији је правни интерес повређен и друштвени правобранилац самоуправљања може против одлуке радничког савета о именовању инокосног пословодног органа покренути поступак пред основним судом удруженог рада, ако сматра да конкурс није спроведен по прописаном поступку или да лице које је именовано за инокосног пословодног органа не испуњава прописане услове. Поступак се може покренути у року од осам дана од дана тријема обавештења. Према наведеним одредбама, сваки учесник конкурса мора бити писмено обавештен о одлуци која је донета поводом конкурса. Циљ норме упућује на закључак да се само на овај начин може остварити сврха јавног конкурса као радно-правног института који обезбеђује да свако може слободно, равноправно и под једнаким условима, на начин одређен законом и самоуправним општим актом да заснује радни однос у основној организацији. Равноправност учешћа по конкурсну подразумева и могућност да сваки учесник конкурса може покренути поступак пред судом удруженог рада под условима утврђеним законом.

Према томе, обавештење о одлуци донетој поводом конкурса, односно одлуци о именовању инокосног пословодног органа треба посматрати у функцији која учеснику конкурса заиста омогућује право на покретање судског поступка ради оцене законитости одлуке о именовању. Зато је и сваки други поуздан начин сазнања ове одлуке правно релевантна чињеница од које почиње тећи рок од осам дана у коме се може покренути поступак пред судом удруженог рада.

У конкретном случају, није спорно међу учесницима да је подносилац предлога радник задруге. Он је у претходном периоду вршио послове пословође-инокосног пословодног органа задруге, а за оспорену одлуку је сазнао на збору радника. С обзиром да је предлагач за оспорену одлуку сазнао у моменту њеног доношења, да је већ обављао поменуте послове и да је као учесник конкурса за именовање инокосног пословодног органа морао, односно могао знати рок у коме може покренути поступак пред судом ради оцене законитости донете одлуке, правилан је закључак првостепеног суда да недостављањем писменог обавештења о одлуци по конкурсну, предлагач није био фактички онемогућен да покрене поступак пред судом удруженог рада и исту побија под условима утврђеним законом. Следствено томе, без утицаја је у конкретном случају и недостатак поуке о правном леку. Јер, пословодни орган, односно лице које је поднело молбу по конкурсну за његово именовање одговорно је за свој рад радницима, радничком савету и друштвеној заједници за законитост рада. Оно стога мора познавати и прописе из радних односа, па и рок у коме се може побијати одлука о именовању инокосног пословодног органа. При том треба имати у виду и то да се исти због посебности односа разликује од општег рока за заштиту права радника из члана 224. став 1. Закона о удруженом раду.

(Решење Основног суда удруженог рада у Нишу РО 318/84. од 28. IX 1984. год. и решење Суда удруженог рада Србије број 11486/84. од 8. I 1985. год.)

НАКНАДА ЛИЧНОГ ДОХОТКА ЗА ДАНЕ ГОДИШЊЕГ ОДМОРА

Радник је у предлогу за покретање поступка навео да му је основна организација исплатила накнаду личног дохотка за годишњи одмор у висини просечно оствареног личног дохотка за последња три

месеца. Такође је навео да је у том периоду два месеца био удаљен из Основне организације. Сматра да је оштећен јер је за то време примао накнаду личног дохотка, а не лични доходак. Као основ за накнаду личног дохотка за време коришћења годишњег одмора је требало узети просечан лични доходак остварен у периоду у коме је радник радио. Предложио је да суд удруженог рада закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће обавезати Основну организацију на овакав обрачун и исплату накнаде личног дохотка за годишњи одмор.

Основни суд удруженог рада у Титовом Ужичу је одлуком РО. 1638/85. од 18. новембра 1985. године одбио стављени захтев. У образложењу је навео да је накнада личног дохотка за годишњи одмор раднику исплаћена у складу са одредбама члана 69. Закона о радним односима и члана 73. Правилника о основима и мерилима за стицање и распоређивање дохотка, чистог дохотка, расподелу средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 3709/86. од 3. јуна 1986. године одбио жалбу радника и потврдио првостепену одлуку. Другостепени суд налази да је на спорни однос правилно примењен члан 69. Закона о радним односима. Наиме, поменутом одредбом је предвиђено да за дане државног празника, годишњег одмора и за време одсуства са рада уз накнаду личног дохотка радник има право на накнаду у висини просечног личног дохотка оствареног у периоду који основна организација утврди самоуправним општим актом. За разлику од личног дохотка радника који се утврђује према резултатима његовог рада и према његовом личном доприносу, накнада личног дохотка припада раднику у случају када не ради, односно за време док је одсутан са посла. Међутим, ова се накнада и тада доводи у везу са његовим укупно оствареним примањима у периоду који основна организација утврди самоуправним општим актом. Према томе, за примену цитиране одредбе битан је новчани износ који је раднику исплаћен у одређеном периоду, и то не само на име личног дохотка, већ и на име накнаде личног дохотка, на начин и под условима уређеним самоуправним општим актом, ускладу са законом.

У конкретном случају, одредбом члана 73. Правилника о основима и мерилима за стицање и распоређивање дохотка, чистог дохотка, расподелу средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу је предвиђено да за дане одсуства са посла због коришћења годишњег одмора, раднику припада накнада личног дохотка у висини просечног личног дохотка који је остварен у последња три месеца непосредно пре коришћења годишњег одмора. Стога је правилно поступила Основна организација када је основ за накнаду личног дохотка утврдила у висини просечно остварених примања радника за претходна три месеца. Ово без обзира на то што је подносилац предлога за време удаљења из организације у трајању од два месеца, уместо личног дохотка примао накнаду личног дохотка, у складу са законом и самоуправним општим актом.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Титовом Ужичу РО. 1638/85. од 18. XI 1985. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 3709/86. од 3. VI 1986. год.)

СТИЦАЊЕ СТАНАРСКОГ ПРАВА И ОДЛУКА О ДОДЕЛИ СТАНА НА ПРИВРЕМЕНО КОРИШЋЕЊЕ

Радник је поднео предлог за покретање поступка у коме је навео да му је још 1977. године дат стан на коришћење. Такође је навео да је изгубио акт о додели стана, услед чега није у могућности да закључи уговор о коришћењу стана са надлежном самоуправном интерес-

ном заједницом становања. Предложио је да суд закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће утврдити да је стекао станарско право на спорном стану.

Основни суд удруженог рада у Пожаревцу је одлуком ПР. 1206/86. од 6. октобра 1986. године усвојио захтев радника. У поступку пред првостепеним судом је утврђено да је одлуком централне комисије за стандард радника и стамбену изградњу од 10. III 1977. године раднику додељен стан, с тим да га по истеку једне године врати даваоцу стана испражњен од свих лица и ствари. У овом року он је требало да оспособи за становање своју породичну стамбену зграду. Међутим, радник је и по протеку рока наставио да користи стан који му је био дат на привремено коришћење. Његово исељење није тражено у складу са одредбама члана 42. Закона о стамбеним односима, па се има сматрати да је стекао станарско право ради трајног и несметаног коришћења спорног стана. Чињеница да је раднику у међувремену престао радни однос на основу његове писмене изјаве није од утицаја. Ово зато што је протекао рок из члана 51. Закона о стамбеним односима у коме је основна организација као давалац стана на коришћење могла тражити давање отказа уговора о коришћењу стана.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 10762/86. од 6. јануара 1987. године уважаио жалбу основне организације, преиначио првостепену одлуку и одбио захтев радника као неоснован. Другостепени суд полази од одредбе члана 11. Закона о стамбеним односима према којој грађанин стиче станарско право даном законитог усељења у стан. Да би усељење било законито потребно је: 1) да давалац стана на коришћење донесе акт о давању стана на коришћење и 2) да лице које је по том акту означено за носиоца станарског права закључи уговор о коришћењу стана са самоуправном интересном заједницом становања.

У конкретном случају, радник није добио стан на трајно коришћење. Он није добио стан ни на привремено коришћење до обезбеђења другог уговорног стана, сходно одредбама члана 41. став 1. Закона о стамбеним односима. Њему је стан додељен за време од једне године, након чега је у обавези да га врати даваоцу стана. Зато се одлука самоуправног органа не може сматрати актом о давању стана на основу кога се у законом прописаном поступку стиче својство носиоца станарског права.

Рок од једне године је истекао, али је ствар Основне организације да ли ће тражити исељење радника из стана који сада бесправно користи. Ово зато што се станарско право не може стећи „одржајем“, односно дужином несметаним коришћењем стана без правног основа. Како је првостепени суд очигледно погрешно применио материјално право, одлучено је као у изреци.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Пожаревцу ПР. 1206/86. од 6. X 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 10762/86. од 6. I 1987. год.)

НЕРАСПОРЕБЕН РАДНИК И ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ

Радница је у предлогу за покретање поступка навела да је у Радној заједници вршила послове референта за правне послове. Након увођења нове организације рада, остала је нераспоређена, а Радна заједница јој је исплаћивала лични доходак референта за правне послове у висини од 809 бодова. Новом аналитичком проценом послова и радних задатака, поменути послови су вредновани са 1191 бодом. Предложила је да суд закаже расправу, изведе предложене доказе и донесе

одлуку којом ће обавезати Радну заједницу на исплату разлике личног дохотка између 809 и 1191 бода са затезном каматом.

Основни суд удруженог рада у Пожаревцу је одлуком ПР. 509/86. од 29. маја 1986. године усвојио захтев раднице и обавезао Радну заједницу да јој за период од 1. VII 1985. до 31. IV 1986. године исплати износ од 207.697. динара са каматом по стопи која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге орочене без утврђене намене преко годину дана. У поступку је утврдио да је радница због нераспоређивања водила и судски спор, након чега је Радна заједница правоснажном судском одлуком обавезана да је распореди на одговарајуће послове и радне задатке. Радна заједница није извршила судску одлуку, па радница има право на потпуну накнаду материјалне штете, сходно одредбама члана 190. Закона о облигационим односима. Она, према потврди књиговодствене службе Радне заједнице, износи 207.697. динара.

Против одлуке Основног суда жалбе су благовремено изјавили радница и Радна заједница.

Решавајући по жалбама, Суд удруженог рада Србије полази од тога да Закон о удруженом раду и Закон о радним односима не познају категорију „нераспоређеног радника“. Стога је правилан закључак првостепеног суда да радница има право на потпуну накнаду штете. У конкретном случају, она обухвата неостварени лични доходак референта за правне послове, али не у висини од 809 бодова, како га је исплаћивала Радна заједница већ 1191 бода, како је утврђено изменама самоуправног општег акта. Наравно, радница има право и на затезну камату, сагласно одредбама члана 3. Закона о изменама и допунама Закона о облигационим односима.

Главни дуг за период од 1. VII 1985. до 30. IV 1986. године износи 207.697. динара. Он, међутим, није доспео одједном, већ сукцесивно, и то у моментима исплате месечних аконтација личних доходака. Од момента доспелости сваког појединачног потраживања радница има право на затезну камату, па је у овом делу побијану одлуку ваљало преначити.

Даље, према одредбама 163. и 208. став 1. Закона о удруженом раду ако радник претрпи штету на раду или у вези са радом, има право да од Радне заједнице захтева накнаду штете, по општим начелима о одговорности за штету. Следствено томе, радница неосновано тражи да се Радна заједница и Основне организације у саставу Радне организације солидарно обавежу на накнаду материјалне штете.

Међутим, основано се жалбом тражи да се Радна заједница и за будуће обавезе на накнаду штете. Наиме, одлуком Суда удруженог рада Србије број 6740/85. од 14. новембра 1985. године Радна заједница је обавезана да распореди радницу на послове који одговарају њеној стручној спреми и исплати мање примљени лични доходак. Руководилац Радне заједнице није извршио правоснажну судску одлуку, чиме је учинио тежу повреду радне обавезе из члана 225. став 2. Закона о удруженом раду. Овде се зато, по становишту другостепеног суда, не ради само о грубој повреди права рада друштвеним средствима и обављања одговарајућих послова из члана 13. и 177. Закона о удруженом раду, већ и проузроковању материјалне штете Радној заједници због нераспоређивања раднице. Радници су ускраћена права која јој припадају по прописима о радним односима, што упућује на закључак да у конкретном случају има и елемената неког од кривичних дела из групе кривичних дела против радних односа. С изложеног, Радна заједница је обавезна да ову одлуку објави радницима на начин на који се објављују самоуправна општа акта и да их упозна са самоуправним понашањем одговорних лица и самоуправних органа.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Пожаревцу ПР. 509/86. од 29. V 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 10764/86. од 6 I 1987. год.)

ДИСЦИПЛИНСКА МЕРА ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА И ОДЛАГАЊЕ ЊЕНОГ ИЗВРШЕЊА

Основни суд удруженог рада у Београду је одлуком ДМ. 268/86. од 3. јуна 1986. године одбио захтев радника за поништај коначне одлуке дисциплинске комисије о изреченој мери престанка радног односа. У поступку је на несумњив начин утврђено да је радник покушао да противправно присвоји касетни механизам. Он је учинио једну од најтежих повреда радне дужности, па му је Основна организација, у складу са одредбама самоуправног општег акта, изрекла наведену дисциплинску меру. Међутим, радник до сада није био дисциплински кажњаван. У организацији због покушаја крађе није настала материјална штета, па је првостепени суд одложио извршење изречене дисциплинске мере за период од годину дана.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 8698/86. од 16. октобра 1986. године одбио жалбу Основне организације и потврдио првостепену одлуку. Нашао је да су неосновани жалбени наводи да првостепени суд није могао одложити извршење мере престанка радног односа. Према одредбама члана 106. Закона о радним односима при изрицању мера због повреде радне обавезе узимају се у обзир нарочито: тежина повреде и њене последице, степен одговорности радника, услови под којима је повреда учињена, ранији рад и понашање радника, значај делатности и друге околности које би могле бити од утицаја на изрицање врсте и висине мере. Њом су предвиђене околности које морају да се узму у обзир приликом изрицања дисциплинских санкција. Реч је о такозваним олакшавајућим и отежавајућим околностима којима се у дисциплинском поступку примењује начело индивидуализације мере. Према томе, нема аутоматизма приликом изрицања мере због повреде радне обавезе или друге повреде радне дисциплине, па ни онда када се ради о делу из члана 107. Закона о радним односима или члана 197. Закона о удруженом раду. Ни тада, с обзиром на све околности конкретног случаја, не мора обавезно да се изрекне мера престанка радног односа. Ако тежину повреде радне обавезе и чињенице од којих зависи одговорност радника може да цени орган у Основној организацији, нема сметњи да то учини и суд удруженог рада у поступку оцене законитости одлуке о изреченој дисциплиноској мери. Стога је и суд удруженог рада овлашћен да у смислу члана 111. Закона о радним односима одложи извршење мере престанка радног односа.

У конкретном случају, радник раније није дисциплински одговарао, нити је био дисциплински кажњаван. Он је признао извршење теже повреде радне обавезе и показао искрено кајање. Најзад, за Основну организацију због покушаја крађе није настала материјална штета. Уградњом касетног механизма, планирани посао је завршен у редовном радном времену. Узимајући у обзир ове околности, као и чињеницу да је подносилац предлога веома млад радник, правилно је првостепени суд закључио да се и условно изреченом мером престанка радног односа може у конкретном случају остварити сврха дисциплинског кажњавања.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Београду ДМ. 268/86. од 3. VI 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 8698/86. од 16. X 1986. год.)

ОПШТА ЗДРАВСТВЕНА СПОСОБНОСТ КАО УСЛОВ ЗА ЗАСНИВАЊЕ РАДНОГ ОДНОСА

Предлагач је поднео предлог суду удруженог рада у коме је навео да је Основна организација објавила оглас за извршиоца послова и

радних задатака НК радника. С обзиром да је испуњавао тражене услове, благовремено је поднео пријаву по огласу. Како су надлежни самоуправни органи изабрали кандидата са мањим бројем бодова, предложио је да суд закаже расправу, изведе потребне доказе и донесе одлуку којом ће поништити одлуку о избору кандидата.

Основни суд удруженог рада у Крагујевцу је одлуком РО. 573/86. од 23. априла 1986. године усвојио стављени захтев, поништио оспорену одлуку и обавезао Основну организацију да изврши избор у складу са редоследом утврђеним ранг-листом. У образложењу је навео да подносилац предлога има већи број бодова у односу на изабраног кандидата. Следствено томе, он је имао приоритет у поступку заснивања радног односа. Основна организација се није држала утврђеног редоследа чиме је битно повредила поступак за избор кандидата пријављених по огласу.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 5823/86. од 16. септембра 1986. године усвојио жалбу Основне организације, преиначио првостепену одлуку и одбио захтев подносиоца предлога као неоснован. Нашао је да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање, али је погрешно применио материјално право.

Наиме, одредбом члана 34. став 1. Закона о запошљавању је предвиђено да надлежни орган основне организације врши избор између кандидата према редоследу на ранг листи. Према ставу 2. овог члана ако надлежни орган не изабере кандидата који има највећи, односно већи број бодова, дужан је да у одлуци о избору наведе разлоге за такву одлуку. У конкретном случају, Основна организација није изабрала подносиоца предлога уз образложење да због година старости и инвалидности, не може успешно обављати послове сточарског радника. Подносилац предлога већ има 59 година. Он је у годинама када се одлази у пензију. Даље, подносилац предлога је и ратни војни инвалид X групе. Има јаку атрофију кажипрста десне шаке, па се основано може претпоставити да не може вршити тешке физичке послове узгоја стоке, чишћења штале, транспорта и окладиштења кабасте хране, храњења стоке и слично.

Чињеница је да подносилац предлога има општу здравствену способност. Овде се, међутим, не ради о ускраћивању права из члана 168. Закона о удруженом раду, већ о оцени оправданости разлога о избору кандидата са мањим бројем бодова. Према томе, надлежни орган у Основној организацији је на основу овлашћења из члана 34. Закона о запошљавању изабрао кандидата са мањим бројем бодова и за своју одлуку део оправдане разлоге. Зато нема повреде редоследа утврђеног ранг-листом, нити битне повреде поступка за избор пријављених кандидата, како то погрешно закључује првостепени суд.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Крагујевцу РО. 573/86. од 23. IV 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 5823/86. од 16. IX 1986. год.)

РАДНИ ОДНОС И ПРАВО НА ЛИЧНИ ДОХОДАК

Радник је поднео предлог за покретање поступка у коме је навео да му је радни однос престао по сили закона испуњењем услова за личну пензију. Након тога, он је и даље наставио да ради, па сматра да има право на одговарајући лични доходак, сагласно одредбама чла на 126. став 1. Закона о удруженом раду. Предложио је да суд удруженог рада закаже расправу и по спроведеном доказном поступку донесе одлуку којом ће обавезати Основну организацију на исплату личног дохотка.

Основни суд удруженог рада у Нишу је одлуком НП 199/86. од 7. априла 1986. године одбио захтев радника. У поступку је утврдио да је раднику 18. децембра 1985. године престао радни однос по сили закона испуњењем услова за личну пензију. Зато он само до тога дана има право на лични доходак према извршеном раду, а у складу са основима и мерилима из самоуправног општег акта. Уколико је радник радио и након престанка радног односа, питање евентуалне накнаде ће се расправити у посебном поступку према правилима која важе за грађанско-правни, а не радно-правни однос.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 5944/86. од 2. септембра 1986. године одбио жалбу радника као неосновану и потврдио првостепену одлуку као правилну и закониту. Приликом одлучивања је пошао од чињенице да је 18. децембра 1985. године решење о престанку радног односа постало коначно. До тога дана, радник је био дужан да писмено обавести овлашћено лице у Основној организацији о примопредаји дужности. Уколико се то лице није одазвало позиву и извршило примопредају, престале су да постоје све обавезе радника, па и она на примопредају поверених средстава рада. После тога није више било основа, нити потребе да радник и даље долази на „рад“.

Према одредбама члана 193. став 1. Закона о удруженом раду радници су међусобно и лично одговорни за савесно извршавање радних обавеза у радном односу. Ова одговорност се, дакле, односи само на онај период у коме се радник налази у радном односу. Како је жалиоцу коначним појединачним актом престао радни однос, није му могло бити наложено извршење ниједног радног задатка, па ни обучавање осталих извршилаца за самосталан рад, како се то у жалби износи. Чак и да је раднику дат овакав радни задатак, он је могао основано одбити његово извршење. Зато што је престанком радног односа престала његова обавеза да обавља, поверене послове, односно извршава радне задатке. Радник тада не може дисциплински, нити материјално одговарати. Њему је престало својство радника у удруженом раду, па је правилан закључак првостепеног суда да нема основа за тражену исплату личног дохотка.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Нишу НП 199/86. од 7. IV 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 5944/86. од 2. IX 1986. год.)

РАСПОРЕБИВАЊЕ РАДНИКА И СТРУЧНА ОСПОСОБЉЕНОСТ ЗА ДЕФИЦИТАРНО ЗАНИМАЊЕ

Радница је у предлогу за покретање поступка навела да је у Основној организацији засновала радни однос на пословима ручног пакера. За њихово вршење је стручно оспособљена при самоуправној интересној заједници запошљавања. Сада је, међутим, рапоревена на послове одржавања чистоће. С обзиром да је оспособљена за обављање послова у непосредној производњи, радница је предложила да суд удруженог рада закаже расправу, изведе потребне доказе и поништи оспорено решење о распоревивању.

Основни суд удруженог рада у Врању је одлуком РО 1377/86. од 3. јуна 1986. године одбио захтев раднице. У образложењу је навео да је за вршење послова одржавања чистоће према самоуправном општем акту потребна нижа стручна спрема. Како радница има завршену основну школу, распоревена је на одговарајуће послове. Осим тога, оспорено решење је донето на основу утврђених потреба рада, а у складу са критеријумима предвиђеним у самоуправном општем акту.

Суд удруженог рада Србије је одлуком број 7388/86. од 2. октобра 1986. године одбио жалбу раднице и потврдио првостепену одлуку. При том је заузео став да стручна оспособљеност за дефицитарно занимање не утиче на законитост акта о распоређивању. Наиме, према одредбама члана 14. став 1. алинеја 5. Закона о радним односима („Службени гласник СРС“, бр. 23/84) радни однос се може засновати без јавног конкурса, односно огласа са лицем које је стручно оспособљено, преквалификовано или доквалификовано за дефицитарно занимање за потребе основне организације. Овако стечена стручна оспособљеност је од значаја само у поступку заснивања радног односа. Када је радни однос већ заснован, свако даље распоређивање радника се врши на начин и под условима утврђеним одредбама члана 177. Закона о удруженом раду и члана 29—37. Закона о радним односима.

Тако према члану 177. став 2. Закона о удруженом раду и члану 29. став 1. Закона о радним односима радник може да буде распоређен у основној организацији у којој ради на сваки посао, односно радни задатак који одговара његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом, на основу утврђених потреба рада, а у складу са критеријумима предвиђеним у самоуправном општем акту. На законитост одлуке о распоређивању утичу, дакле, стручна спрема, односно радна способност стечена радом, а не и стручна оспособљеност за дефицитарно занимање за потребе Основне организације. Стручна оспособљеност представља само могућност, односно погодност за заснивање радног односа без јавног конкурса, односно огласа, сходно одредбама члана 14. став 1. алинеја 5. Закона о радним односима. Стога она, како то правилно закључује првостепени суд, није битна за одлучивање у овој правној ствари.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Врању РО 1377/86. од 3. VI 1986. год. и одлука Суда удруженог рада Србије број 7388/86. од 2. X 1986. год.)

ПОНАВЉАЊЕ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА У ОСНОВНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ

Радница је поднела предлог за покретање поступка пред судом удруженог рада и предложила да се поништи одлука о изреченој мери престанка радног односа, а Организација обавезе да је врати на рад и распореди на раније послове, односно радне задатке.

Основни суд удруженог рада у Чачку је нашао да је оспорена одлука заснована на погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању. Стога је одлуком РО 21/86. од 21. октобра 1986. године усвојио захтев раднице, укинуо одлуку дисциплинске комисије и обавезао Организацију да одлучи о предлогу као о захтеву за понављање дисциплинског поступка, сходно одредбама члана 72—76. Правилника о дисциплинској и материјалној одговорности радника.

Суд удруженог рада Србије је усвојио жалбу Организације, решењем број 12805/86. од 20. јануара 1987. године укинуо првостепену одлуку и предмет вратио на поновно расправљање и одлучивање. При том је пошао од одредбе члана 204. Закона о удруженом раду која прописује начин рада дисциплинске комисије и право радника на подношење приговора, односно правног лека. Према одредбама става 5. истог члана радник има право на приговор против одлуке дисциплинске комисије ако му је изречена дисциплинска мера. Право на подношење приговора има и подносилац захтева за покретање дисциплинског поступка. Рок за подношење приговора утврђује се самоуправним општим актом којим се уређује радни однос, с тим што овај рок не може бити

краћи од осам дана, а почиње тећи од дана достављања одлуке раднику, односно подносиоцу захтева за покретање поступка. По правилу, приговор се подноси радничком савету, али се може поднети и комисији уколико је утврђена самоуправним општим актом.

Раднички савет, односно другостепени дисциплински орган може одлуку потврдити, преиначити или је укинута и вратити дисциплинској комисији на поновно разматрање и одлучивање.

Против одлуке радничког савета радник може покренути поступак пред судом удруженог рада.

Закон о удруженом раду не предвиђа друге правни лекове у дисциплинском поступку.

У конкретном случају, одредбама члана 72—76. Правилника о дисциплинској и материјалној одговорности радника предвиђено је понављање правноснажно окончаног дисциплинског поступка. Прописивањем ванредног правног лека доносилац самоуправног општег акта је неовлашћено преузео регулisaње односа који се могу уређивати и уређени су законом. Стога се ове одредбе не могу ни применити.

Осим тога, дисциплински поступак против раднице није правноснажно окончан. Радница је поднела предлог за покретање поступка пред судом удруженог рада, сходно одредбама члана 204. став 8. Закона о удруженом раду. Првостепени суд није фактички ни одлучивао о основаности захтева за поништај одлуке дисциплинске комисије о изреченој мери престанка радног односа. Он је учинио битну повреду правила поступка услед чега је лобијена одлука укинута и предмет враћен на поновно расправљање и одлучивање.

(Одлука Основног суда удруженог рада у Чачку РО 21/86. од 21. X 1986. год. и решење Суда удруженог рада Србије број 12805/86. од 20. I 1987. год.)

Припремио Миодраг Васић

ОДЛУКЕ ОКРУЖНОГ СУДА У БЕОГРАДУ

ИЗДАВАЊЕ СТАМБЕНИХ ЗГРАДА У ДУГОРОЧНИ ЗАКУП СТРАНИМ ДРЖАВЉАНИМА ОДНОСНО АМБАСАДИ СТРАНЕ ДРЖАВЕ

Тужиоци, држављани СФРЈ, тражили су судским путем поништај уговора о закупу зграде који је закључен са амбасадом стране државе у Београду, и исељење из спорне зграде. Тужбу су поднели против тужене стране државе, Министарства иностраних послова, амбасаде у Београду.

Тужени је оспорио надлежност југословенског суда, позивајући се на свој суверенитет. Општински суд је нашао да је надлежан за одлучивање у овој парници, што је прихватио и Окружни суд.

„Из стања у списима произлази да је спорна кућа власништво тужилаца. Тужиоци су ову кућу купили од ранијих власника и то неусељиву, са назначењем у уговору да је иста издата у закуп на 30 година амбасади стране земље који је закључен 1. децембра 1966. г. и у земљишним књигама је назначено да је кућа под теретом уговора о доживотном издржавању.

Уговор је закључен са министарством спољних послова и кућа се издаје у закуп за период од 1. децембра 1966. г. до 30. новембра 1996. г.